

Medelhavspakten – ett samarbetsramverk för medelhavsområdet

Utrikesdepartementet

Dokumentbeteckning

JOIN(2025) 26

Celexnummer 52025JC0026

GEMENSAMT MEDDELANDE TILL EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN: Medelhavspakten - Ett hav, en pakt, en framtid.

Sammanfattning

Medelhavspakten vilar på tre pelare: 1) investeringar i människors lärande, tillväxt och rörlighet, 2) Starkare, mer hållbara och integrerade ekonomier, och 3) Säkerhet, beredskap och migrationshantering. Pakten är ett resultat av en samrådsprocess med partnerländerna i det södra grannskapet, EU:s medlemsstater och organ, samt andra internationella organisationer. Genom ett mer integrerat medelhavsområde avser Medelhavspakten stärka förutsättningarna för att gemensamt hantera gränsöverskridande utmaningar och möjligheter. Den geografiska omfattningen kan i framtiden komma att utökas. Pakten innebär inget juridiskt bindande eller formaliserat samarbete, utan återspeglar en gemensam ansats mellan EU och det södra grannskapet, som ska konkretiseras i form av en handlingsplan som ska tas fram under 2026. Pakten är en fortsättning på redan existerande samarbeten inom ramen för EU:s Södra Grannskapspolitik, såsom [Ny Dagordning för Medelhavet](#) (etablerad 2021), som i sin tur bygger på Barcelonaprocessen från 1995.

Pakten föreslås preliminärt för politiskt godkännande från medlemsstater i samband med utrikesrådets möte den 20 november, och lanseras därefter ihop med partnerländerna i södra medelhavsområdet i samband med ministermötet för Medelhavsunionen den 28 november 2025. Sverige har i förhandlingsprocessen gett stöd för Medelhavspakten utifrån EU:s intressen i regionen samt framfört synpunkter om att pakten bör utformas och koordineras i linje med befintliga instrument och samarbeten. Därtill har svensk position varit att nya förslag i pakten inte får resultera i nya finansiella åtaganden.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Sedan Barcelonaprocessen 1995 har gemensam fred och välbefinnande i medelhavsregionen varit ett strategiskt mål för EU. Mot detta ändamål etablerades 2021 En Ny Dagordning för Medelhavsområdet. Medelhavspakten (hädanefter ”pakten”) återspeglar denna ambition, och syftar till att stärka integrationen inom det gemensamma medelhavsområdet. Kommissionen och EEAS presenterade pakten i form av ett gemensamt uttalande den 16 oktober 2025. Nu återstår politiskt godkännande från medlemsstater, preliminärt i samband med utrikesrådets möte den 20 november, samt partnerländer i det södra grannskapet, preliminärt i samband med ministermötet för Medelhavsunionen den 28 november.

1.2 Förslagets innehåll

Medelhavspakten avser stärka relationen mellan EU och partnerländerna i södra grannskapet och hantera gemensamma utmaningar och möjligheter. Pakten innefattar tre pelare: 1) Investeringar i människors lärande, tillväxt och rörlighet, 2) Starkare, mer hållbara och integrerade ekonomier, och 3) Säkerhet, beredskap och migrationshantering. Den geografiska omfattningen kan i framtiden komma att expandera för att exempelvis omfatta även Gulfländerna, Turkiet och Västra Balkan.

Den första pelaren omfattar förslag om investeringar i, och upprättandet av, institutioner och samarbeten i syfte att öka ömsesidigt lärande, innovation och turism. Kulturella, akademiska, sociala och ekonomiska band är tänkta att göra samarbetet mellan EU och södra medelhavsområdet starkare och mer motståndskraftigt. Till detta ändamål föreslås en rad gemensamma aktiviteter och samarbeten inom exempelvis högre utbildning och arbetsmarknad, rörande bland annat student- och personalmobilitet, lärlingsutbildningar och säsongarbete. Den första pelaren innefattar även förslag inom kultur, sport och turism, bland annat inrättandet av en särskild mekanism för att skydda och främja kulturarv. Pakten föreslås även omfatta samarbeten för ungdoms-, civil- och lokalsamhällesorganisationer samt en parlamentarisk ungdomsförsamling för Medelhavsområdet.

Den andra pelaren handlar främst om främjandet av handels- och investeringsmöjligheter. EU är det södra grannskapets främsta handelspartner, och partnerländerna påpekar ofta behovet av att utveckla värdekedjor och attrahera och behålla större volymer direktinvesteringar. Detta kräver handel och investeringar i förutsägbara miljöer, makroekonomisk stabilitet, regelkonvergens och lika villkor mellan den offentliga och privata sektorn. Pakten föreslås modernisera och stärka handels- och investeringsrelationerna genom att bland annat utforska avtal om hållbara investeringslättnader, förbättra affärs- och investeringsmiljön, regelkonvergens, och förenklade tullförfaranden. Pakten ska även vara en hävstång för startup-ekosystemet genom inrättandet av en regional mekanism för stöd till startups, och ett ”Open for Business”-program. Därtill ska digital infrastruktur och cybersäkerhet tillta genom pakten bland annat i form av ökat tekniskt utbyte. Investeringar i förnybar energi är ytterligare ett fokusområde, bland annat genom skapandet av gemensamma regleringsmekanismer och

samarbeten inom förnybar energi. Pakten avser även förstärka samarbetet med partners i södra medelhavsområdet kring klimatlösningar och investeringar hållbara lösningar för den blå ekonomin.

Den tredje pelaren syftar till att hantera gemensamma utmaningar inom säkerhet, stabilitet, migration och gränsöverskridande brottslighet. Till dessa ändamål föreslår pakten bland annat inrättandet av ett regionalt forum för EU och länderna i södra medelhavsområdet för fred och säkerhet, samt främjandet särskilda dialoger och samråd om fred, säkerhet och försvar med partnerländerna i södra Medelhavsområdet Dessa samarbeten ska ske i linje med åtaganden i ”EU Maritime Security Strategy”, ”EU Common Security and Defence Policy (CSDP)” och ”EU Integrated Border Management Assistance Mission in Libya (EUBAM Libya)”. På migrationsområdet föreslår pakten en heltäckande, rättighetsbaserad *”whole-of-route”*-ansats, genom bland annat stärkt samarbete inom frivilligt såväl som tvångsvist återvändande och återintegrering. Därtill ska pakten innebära ett stärkt rättsligt samarbete. Med gemensamma åtaganden kan migranternas säkerhet och rättigheter enklare upprätthållas. Ett annat fokusområde är klimatsäkerhet, detta delvis mot bakgrund av att regionen värms upp 20 procent snabbare än det globala genomsnittet. Pakten föreslår bland annat utvecklingen av ett tidigt varningssystem för naturkatastrofer.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen verkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet har inga budgetära följder.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Svensk position har i förhandlingarna varit att uttrycka stöd för Medelhavspakten, då ett starkt partnerskap med södra grannskapet ligger i EU:s intresse. Sverige har drivit en rad sakfrågor såsom hållbara handelsrelationer och ekonomisk integration; samarbete inom migration inklusive gränshantering, smuggling och återvändande; säkerhet; digitalisering och konnektivitet; energi, grön teknologi och grön omställning; samt mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och stabilitet. Sverige har även framfört att pakten bör utformas och koordineras i linje med befintliga instrument och samarbeten, för att stärka paktens genomslag i enhetlighet med EU:s intressen. Därtill har svensk position varit att nya förslag i pakten inte får resultera i nya finansiella åtaganden. Avslutningsvis har Sverige i förhandlingarna om EU:s rådslutsatser om Medelhavspakten drivit på för mjukare skrivningar gällande stödet till det gemensamma uttalandet, i syfte att undgå skrivningar som uttrycker stöd till det gemensamma uttalandet i dess helhet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flertalet medlemsstater har välkomnat utformandet av pakten och ett stärkt samarbete med partnerländer i det södra grannskapet.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Kommissionens och EEAS gemensamma meddelande inväntar politiskt beslutstagande.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Pakten väntas behandlas vid utrikesrådsmöte (FAC) den 20 november 2025. Rådslutsatserna förhandlas i rådsarbetsgrupp sedan den 3 november.

4.2 Fackuttryck och termer